

PWYLLGOR	PWYLLGOR SAFONAU
DYDDIAD	6 Tachwedd 2023
PWNC	Trefn Datrys Lleol
AWDUR	Iwan Evans – Swyddog Monitro
PWRPAS YR ADRODDIAD	Argymell Dwygio Trefn Datrys

Cefndir

1. Mabwysiadwyd Safon Gwynedd yn wreiddiol gan y Cyngor Llawn ar 21, Hydref, 2010. Ei bwrpas oedd sefydlu safon dderbyniol o ymddygiad rhwng aelodau a'i gilydd a chynorthwyo'r Cyngor i ddatrys mân gwynion o gamymddwyn, sef y cwynion rheini nad oeddynt yn ddigon difrifol i'w cyfeirio at yr Ombwdsmon fel materion oedd yn torri'r Côd Ymddygiad.
2. Ochr yn ochr â Safon Gwynedd mabwysiadwyd Trefn Ddatrys Leol (a welir yma fel Atodiad 1). Hon oedd yn rheoli unrhyw honiadau bod aelod wedi torri'r Protocol Aelod/Swyddog ac fe'i diwygiwyd i'w gwneud yn berthnasol i gwynion dan Safon Gwynedd hefyd. Mae'r drefn wedi bodoli i gefnogi y cyfundrefnau yma ers hynny. Diwygiwyd y drefn i'w ffurf presennol yn 2014.
3. Defnyddir y drefn yma ar gyfer ymdrin a chwynion lefel isel rhwng Aelodau Cyngor. Gyda dyfodiad y dyletswydd statudol newydd ar gyfer Arweinyddion Grwpiau credaf ei fod yn briodol addasu y trefniadau . Mabwysiadwyd Protocol ar gyfer y dyletswydd gan y Pwyllgor Safonau yn Nhachwedd 2011 oedd yn cynnwys y canlynol :

<p>Hyrwyddo Ymddygiad Da</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hybu moesgarwch a pharch o fewn cyfathrebiadau a phwyllgorau'r Grŵp ac mewn pwyllgorau Cyngor ffurfiol. Osgoi unrhyw gwyn waethygu. • Hybu gweithdrefnau datrys anffurfiol yn y cyngor; a gweithio gyda'r pwyllgor safonau a'r Swyddogion Monitro i ddod i ddatrysiaid yn lleol. • Hybu diwylliant o fewn y Grŵp sy'n cefnogi safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bod yn barod i gael gair i gall gydag aelodau trwy drafodaethau anffurfiol cynnar a gofyn i aelodau ystyried ymddiheuro neu ddileu negeseuon lle'n briodol. • Sicrhau fod aelodau yn cymryd rhan mewn trefniadau o'r fath a chefnogi'r broses. Cyfrannu at ddatblygu ac adolygu trefniadau. Swyddog Monitro i gynnwys Arweinyddion mewn trafodaethau ynglŷn â threfniadau a gyda'r Phwyllgor Safonau. • Cael eitem sefydlog mewn cyfarfodydd Grŵp o gwmpas fframwaith moesegol, materion. Bod yn barodi i gael sgwrs gyda Swyddog Monitro am gwestiynau, cwynion, canlyniadau neu unrhyw fater sydd yn codi.
--	--

4. Yn fy marn felly mae'n briodol fod y drefn datrys yn cael ei haddasu i greu y lle ar gyfer y drafodaeth yma lle mae yn briodol. Ni fyddai yn drefn yn berthnasol i gwynion gan aelodau y cyhoedd (sef y sefyllfa gyfredol) , cwynion staff, methu a datgan buddiant yn briodol neu faterion ddylai cael eu cyflwyno yn syth i Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
5. Yr ail agwedd sydd angen ei gryfhau o dan y drefn yw y llwybr i gwyno . Nid yw hyn yn addasu y drefn fodd bynnag o brofiad mae natur y Cwynion a'r modd y'i cyflwynir yn amrywio. Ar yr un llaw mae hyn yn golygu fod y camau cychwynnol yn gallu golygu sefydlu ffeithiau sylfaenol neu mae diffyg manylion ynglŷn a'r gwyn neu ei sail. Fy mwriad felly gyda cefnogaeth y Pwyllgor yw symud i drefn lle bydd gofyn i'r cwynydd ddarparu ffurflen gwynio sydd gofyn am fanylion sylfaenol ond hefyd yn dod elfen uwch o ffurfioldeb i'r drefn . Atodi'r ffurflen ddrafft yn Atodiad 3.

Argymhelliad

1. **Fod y Pwyllgor Safonau yn ystyried y newidiadau arfaethedig ac yn rhoi argymhelliad i'r Cyngor ar y Drefn Datrys Lleol**
2. **Fod y Pwyllgor yn cefnogi bwriad y Swyddog Monitro i fynnu defnydd ffurflen gwynion fel rhan o'r gyfundrefn Datrys Lleol .**

ATODIAD 1

TREFN DATRYS LEOL CYNGOR GWYNEDD TREFN AR GYFER YMDRIN Â HONIADAU FOD AELOD WEDI TORRI'R PROTOCOL CYSWLLT AELOD- SWYDDOG NEU SAFON GWYNEDD

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Protocol Cyswllt Aelod-Swyddog yn arf bwysig i hybu cydweithrediad da rhwng aelodau a swyddogion o fewn y Cyngor a thrwy hynny caniatáu i'r cyngor gyflawni ei ddyletswyddau yn y modd mwyaf effeithiol a phroffesiynol. Yn yr un modd mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Safon Gwynedd er mwyn hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad ymysg aelodau. Mae'n bwysig felly bod modd ymdrin yn gyflym ac effeithiol gydag unrhyw honiad yn erbyn aelod ei fod wedi torri'r protocol neu'r Safon. Diben y drefn leol hon yw cyflwyno dull syml a hawdd i'w deall i ymdrin â honiadau o'r fath.

CAM 1 O'R DREFN

2. Dylai unrhyw un sy'n dymuno cyflwyno honiad dan y drefn hon anfon ei gwyn (yn achos swyddog yn dilyn ymgynghoriad gyda'i Bennaeth Adran) at y Swyddog Monitro. Yn dilyn derbyn cwyn bydd y Swyddog Monitro yn gweithredu fel a ganlyn :-
3. Yn y lle cyntaf cynhelir ymchwiliad rhagarweiniol byr i sefydlu'r ffeithiau (lle'n bosib) a'r meysydd anghytundeb. **Anfonir copi o'r gwyn i'r aelod o fewn 7 diwrnod gwaith o dderbyn y gwyn gyflawn. Mewn achos cwyn rhwng aelodau etholedig bydd y Swyddog Monitro yn anfon copi o'r gwyn i Arweinydd Grŵp Gwleidyddol yr aelod y cwynir yn eu herbyn (os ydynt yn aelod o Grŵp).** Trafodir datrysiadau posib gyda'r achwynydd a'r aelod y gwneir yr honiad yn ei erbyn i sefydlu a oes modd cael datrysiad cyflym. **Gyda cytundeb y cwynydd a'r sawl a gwynir yn eu herbyn gellir dwyn yr Arweinyddion Grwpiau perthnasol i'r drefn ar y pwynt yma i gefnogi y broses.** Ar y cam yma rhoddir cyngor i'r achwynydd a fyddai ffordd arall o weithredu (e.e. cyfeirio i'r Ombwdsmon) yn fwy addas. Gall y cam yma gael ei drin gan y Swyddog Monitro yn bersonol neu gan swyddog arall a benodir ganddo.
4. Os yn dilyn y cam cyntaf y bydd yr achwynydd yn dymuno bwrw ymlaen gyda honiad dan y drefn hon, gellir cyfeirio'r mater, naill a'i i gyfarfod cymodi dan Gam 2 neu i wrandawriad gan y Pwyllgor Safonau dan Gam 3.

CAM 2 O'R DREFN

5. Yng nghanol 2 cynhelir cyfarfod rhwng y sawl sy'n cwyno, yr aelod y gwneir yr honiad yn ei erbyn, y Swyddog Monitro ac (os ystyrir yn briodol) personau eraill a wahoddir gan y Swyddog Monitro. Gall personau o'r fath gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, y Prif Weithredwr ac Arweinydd Grŵp y grŵp(iau) gwleidyddol perthnasol. Mae modd i swyddog gael cydweithiwr neu uwch swyddog o'r adran yn bresennol gydag ef/hi. Mae hefyd yn bosib ymdrin â'r mater yn absenoldeb swyddog mewn achosion eithriadol. Bwriad y cyfarfod yma fydd ceisio datrys y mater heb fynd ymhellach.

CAM 3 O'R DREFN

6. Y trydydd cam yw gwrandawriad gerbron y Pwyllgor Safonau. Gofynnir i'r sawl sy'n cwyno gyflwyno sylwedd ei gwyn yn ysgrifenedig a gofynnir am ymateb ysgrifenedig gan yr aelod dan sylw. Bydd y papurau hyn ynghyd ag unrhyw dystiolaeth ysgrifenedig ychwanegol a ddarperir gan y naill ochr neu'r llall yn cael eu dosbarthu i aelodau y Pwyllgor Safonau.
7. Bydd gan y sawl sy'n cwyno a'r aelod sy'n destun y gwyn yr hawl i ymddangos gerbron y Pwyllgor Safonau ac i gyflwyno tystiolaeth gan dystion. Ni dderbynnir tystiolaeth ysgrifenedig yn unig gan dyst heb gytundeb yr ochr arall. Bydd gan y ddau hawl i gael cynrychiolydd neu gydweithiwr yn bresennol. Ni fydd y Cyngor yn talu cost cynrychiolwyr.
8. Pe byddai'r naill ochr neu'r llall yn dymuno peidio bod yn bresennol, neu yn methu ymddangos, gellir cynnal y gwrandawriad yn eu habsenoldeb.
9. Wedi i'r dystiolaeth gael ei chlywed gofynnir i'r ddwy ochr a'u cynrychiolwyr adael yr ystafell a bydd y Pwyllgor Safonau yn dod i benderfyniad ar yr honiad. Bydd y Swyddog Monitro wrth law i gynghori'r Pwyllgor.

10. Gall y Pwyllgor ddod i un o dri penderfyniad, sef :-

a) Nad oes sail i'r honiad;   b) Bod sail i'r honiad, ond nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach;   c) Bod sail i'r honiad ac y dylid ceryddu'r Aelod.

Yn ychwanegol fe all y Pwyllgor wneud argymhellion i'r Cyngor ynglŷn â newid unrhyw gyfundrefnau neu gymryd unrhyw gam pellach.

MATERION ATODOL

11. Ni roddir cyhoeddusrwydd i enwau y partion oni bai y penderfynir bod sail i'r honiad. Bydd y gwrandawiaidau gerbron y Pwyllgor Safonau yn eithriedig.
12. Nid oes raid dilyn camau 2 a 3 mewn trefn. Er bod modd i achwynydd sydd yn parhau yn anfodlon wedi y cyfarfod cymodi ofyn am i'r mater gael ei gyfeirio i wrandawriad gerbron y Pwyllgor Safonau, mae hefyd yn bosib i fater fynd yn syth gerbron Pwyllgor Safonau heb fynd i gyfarfod cymodi yn gyntaf. Mae'n bosib i aelod gynnig ymddiheuriad unrhyw adeg hyd at y gwrandawriad ond pe byddai'r gwrandawriad wedi ei drefnu a bod yr achwynydd yn dymuno peidio parhau â'i gwyn bydd angen cydsyniad Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i ddiddymu'r gwrandawriad.
13. Nod y drefn hon yw ceisio datrys cwynion am aelodau yn gyflym ac yn effeithiol. Nid oes dim yn y drefn yn atal hawl unrhyw un rhag cyflwyno cwyn i ombwdsmon gwasanaethau cyhoeddus cymru fod aelod wedi torri y côd ymddygiad. Fe allai'r ombwdsmon, os yw o'r farn fod achos i'w ateb, gyfeirio'r mater at y pwyllgor safonau, neu at banel dyfarnu cymru, sydd â'r hawl i ddiarddel aelod am gyfnod o hyd at 5 mlynedd